

Links de molen, het witte gebouw in het midden is de dieselmaalderij en rechts daarvan de graansilo. Foto Frank Bosvelt.

Beste donateurs, sponsors, vrijwilligers, subsidieverstrekkers en belangstellenden,

Op de nieuwsbrief van vorig jaar kregen wij positieve reacties. Daarom is er nu deze 2020-uitgave, waarin wij u op de hoogte brengen van de ontwikkelingen in dit jaar en de verwachtingen voor 2021. En het was me het jaartje wel...

NIET ALLEEN DE MOLEN, OOK DE GRAANSILO MOEST DICT

De Graansilo is een belangrijke inkomstenbron voor de molen. Mensen huren de ruimte graag af voor een familiefeestje dat niet thuis kan worden gegeven en niet te prijzig mag zijn.

De eerste twee maanden van dit jaar liepen uitstekend. Het werd een uitdaging om met het beperkte aantal vrijwilligers de Graansilo in de lucht te houden. Toen moesten we een paar maanden dicht, en de oude tijden zijn (nog) niet teruggekeerd.

In september was er tijdens de open Molendag nog wel een demonstratie kantklossen in de Graansilo.

Na de lockdown begin dit jaar hebben wij het accent moeten verleggen van de Graansilo als gelegenheid voor familiefeestjes, naar de Graansilo als mogelijkheid voor coronaveilig vergaderen. Hier is belangstelling voor, maar deze andere markt betekent voor ons wel een gevoelig verlies aan inkomsten. Gelukkig hebben wij met succes een beroep kunnen doen op de beschikbare overheidsregelingen.

IN, OM EN AAN DE MOLEN

Tijdens de 'coronasluiting' in het voorjaar zijn, na de stenen van de windmolen, ook de molenstenen in de dieselmaalderij aangescherpt, oftewel in vaktermen: gebild.

Voor de molen hebben wij een gedegen meerjaren onderhoudsplan. Op basis hiervan wordt het onderhoud grotendeels, maar niet volledig, gesubsidieerd. Dit jaar stond de vervanging van de houten kleppen in de wieken van de molen op het programma. Waar dienen die kleppen voor? Wel, als het hard waait moet het zeil op de wieken verminderd worden, om te voorkomen dat de molen op hol slaat. Om minder zeil te zetten, moet de molen

voor elke wiek een keer stilgezet worden, waarna het zeil van die wiek kan worden aangepast. Dat is nogal een werkje. G.J. ten Have uit Vorden 'automatiseerde' dit enigszins in de 30-er jaren van de vorige eeuw. Hij ontwikkelde een houten klep die door de middelpuntvliedende kracht vanzelf opengaat als de molen te hard draait. Deze Ten Have kleppen kom je vooral bij molens in Gelderland tegen; er zijn dan twee wieken met zeil en twee wieken met kleppen.

Venemansmolen met de Ten Have kleppen. (Twee bovenste foto's: nl.wikipedia.org.)

Daar waar de geel geschilderde latten op elkaar zitten, ontstaat houtrot. Het water kan daar gemakkelijk tussen de latten kruipen, maar door de verf kan het hout niet uitwasemen.

Wij hebben bij het vervangen van de kleppen de stoute schoenen aangetrokken door te besluiten over te gaan op kleppen van cederhout, en die juist **niet** te schilderen. Het vergde enig overleg met toezichthouders of dit toegestaan was, en of dit wel de beste oplossing zou zijn. De uiteindelijke conclusie was dat dit inderdaad de 'duurzame oplossing' lijkt. De molen heeft nu dus 'duurzame' onbeschilderde cederhouten Ten Have kleppen!

OVER DUURZAAMHEID GESPROKEN...

OP DE ECO-TOER - 1

Eind vorige eeuw is de restauratie van de molen en bijgebouwen (dieselmaalderij, Graansilo) voltooid. Nu, ruim twintig jaar later, moet er het nodige vernieuwd worden. Hier zijn de afgelopen jaren reserveringen voor gemaakt.

Vorig jaar is het stucwerk van de dieselmaalderij al vernieuwd; het gebouw staat er weer stralend wit bij. In de komende twee jaar willen we de verwarming, verlichting en andere 'energievreters' aanpakken. Daarbij is het de bedoeling dat we, ondanks de beperkte middelen van de molen, een 'showcase van duurzaamheid' maken: van een oude energieneutrale windmolen (in de 19e eeuw in Winterswijk gebouwd op basis van een Zaanse molen uit 1681) via een 85 jaar oude dieselmotor, naar hedendaagse, soms wat experimentele oplossingen om de CO₂ uitstoot te reduceren. En met het geheel hopen wij deel te gaan uitmaken van een Ecotour in Winterswijk (zie laatste pagina).

Enkele voorbeelden van onze plannen: Tussen de molen en de dieselmaalderij zit een tochtgat. Anders gezegd: een prima 'molenbiotoop' voor

een kleine windturbine van zo'n 1,50 meter hoog. De inschatting is dat een turbine op die plek zo'n 2.000 kWh/jaar elektriciteit gaat opwekken. Dat komt overeen met ongeveer 50+% van het elektriciteitsverbruik van een gemiddeld huishouden.

De halogeenlampen waarmee de molen tot 11 uur 's avonds wordt uitgelicht, willen wij vervangen door ledverlichting. Besparing: zo'n 1.500 kWh/jaar. (Op de foto linksboven met de Ten Have kleppen is zo'n lamp te zien.)

Ook de verwarming moet energiezuiniger, in combinatie met verbeterde isolatie. Hier zijn we nog over aan het dubben. We gaan in ieder geval experimenteren met infrarood verwarmingspanelen. En mogelijk ook met een luchtwarmtepomp, die we 's zomers kunnen inzetten voor koeling in de Graansilo. De elektriciteit voor die koeling komt dan natuurlijk van zonnepanelen, waarvan we er zo'n 25+ stuks denken te plaatsen. Voor de verwarming mikken we op de kleine windturbine als energieleverancier voor de warmtepomp.

In totaal is met deze plannen zo'n 30.000 euro gemoeid. De Rabobank heeft ons 10.000 euro subsidie toegezegd, en verscheidene leveranciers hebben zich bereid verklaard tot medewerking. Op deze basis hopen wij de investering die wij zelf moeten doen ook daadwerkelijk aan te kunnen en aan te durven.

BOUWPLANNEN SAMEN MET DE ERFGOED KLUSBRIGADE - OP DE ECO-TOER - 2

Vorig jaar zijn wij met de Erfgoed Klusbrigade, eveneens een vrijwilligersorganisatie, tot de conclusie gekomen dat we elkaar kunnen helpen. De Erfgoed Klusbrigade (EKB) had behoefte aan onderdak en wij hadden ruimte beschikbaar waar een werkplaats op gebouwd zou kunnen worden, namelijk tussen de toegangsweg naar de Graansilo en de zwarte schoppe waarin onze eigen werkplaats zit. In 2020 is met de bouw begonnen.

De EKB beschikt dankzij sponsoring over

een budget van zo'n 25.000 euro. Men wilde graag een loods van ca. 130 m², maar die kost al gauw een veelvoud van dat bedrag. De oplossing? Circulair bouwen! Een modieuze term, die opgeld doet in het kader van CO₂-reductie. In feite betekent het hergebruik van materiaal. Oftewel: bouwen met spullen uit de sloop, en/of met anderszins afgekeurde materialen.

'Oogsten' van materialen heet dat. Goedkope materialen dus. Zo worden geen nieuwe, maar gesloopte balken gebruikt. Dat scheelt enkele duizenden euro's. En het is mooi uitgewerkt hout...

De staalconstructie is van gebruikt staal en het isolatiemateriaal is B-keus.

Het is achteraf gezien onvoorstelbaar hoe weinig daadwerkelijk onbruikbaar afval overbleef van de vele kubieke meters 'houtafval'. Van het balkhout resteerde een emmertje spijkers, wat kabel en plastic. En natuurlijk wat stukken hout, omdat de oude balken op maat ingekort moesten worden. Met ander

materiaal ging het niet altijd zo geweldig.

Soms was materiaal voor niets verkrijgbaar, maar dat bleek dan grotendeels onbruikbaar. Toch was het netto resultaat in totaal zo'n 60-70% kostenbesparing, en een bijdrage aan het reduceren van afval!

HET VENEMANSMOLEN BLOEMENMENGSEL OP DE ECO-TOER - 3

Naast de schoppe is vorig jaar een

bloemenmengsel ingezaaid. Menig voorbijganger en bezoeker heeft onze bloemenweide de afgelopen zomer op de foto vastgelegd. In het najaar konden verscheidene vrijwilligers bijna wekelijks een bosje zonnebloemen mee naar huis nemen. Toen de zonnebloemen uitgebloeid waren, hebben putters zich tegoed gedaan aan de zaden.

Sinds kort brengt Jansen Zaden BV deze bloemenweelde op de markt onder de naam 'Bloemenmengsel Venemansmolen'. Het mengsel is in graspapier zakjes van 10 gram te koop in de molen. Jansen Zaden zelf levert het mengsel in hoeveelheden

van 10, 50, 250 en 1.000 gram. Zaaien kan vanaf maart in de volle grond. Tussen juni en oktober kunnen mens en dier dan genieten van rode klaprozen, verschillende korenbloemen, margrietten, marjolein, campanula-varianties, slangenkruid, koekoeksbloemen en

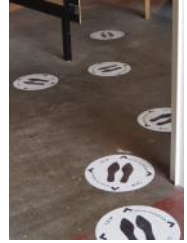
verschillende siergrassen.

Voor het bloemenveld hebben de vrijwilligers van de EKB een groot insectenhotel gemaakt. Wie het wil bestellen kan

contact opnemen met de EKB.

VEEL BEZOEKERS IN DE ZOMER VAN 2020

Ondanks alles was de zomer een goede tijd voor de Venemansmolen, met veel meer bezoekers uit Nederland dan in voorgaande jaren. Met de nodige maatregelen is alles in goede banen geleid. Zo moest de expositieruimte natuurlijk van eenrichtingverkeer worden voorzien. Daar hebben we 'voetstapjes' voor weten te regelen. De groepsgrootte werd steeds in de gaten gehouden, en de bezoekers konden gratis gebruik maken van

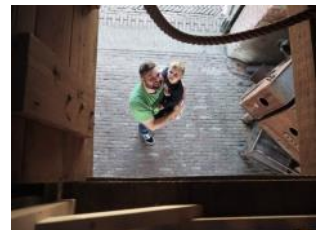

wegwerphandschoenen. Ook is geïnvesteerd in een pinapparaat om contactloos betalen mogelijk te maken. Duidelijk was dat de bezoekers genoten van de expositieruimte, de molen en het

opstarten van de oude diesel in de

dieselmaaldery. In 2021 willen we het bezoek aan de molen nog aantrekkelijker maken. We hopen dan meer te kunnen vertellen over de klimaatmaatregelen die we nemen, zoals het circulair bouwen met afvalmateriaal, de biodiversiteit in het bloemenveld en hoe we in een oud gebouw met de nodige beperkingen toch stappen gaan zetten om te vergroenen en om het

energieverbruik te reduceren.

Voor de jonge bezoekers willen we een paar met de hand aangedreven molenstenen aanschaffen (een zogeheten kweern bijvoorbeeld), waarmee kinderen zelf graan kunnen malen tijdens een bezoek aan de molen. Ook op onze verlanglijst staat het aanpassen van een meer dan twintig jaar oud computerspelletje over

molens (dat overigens nog steeds erg in de smaak valt bij kinderen).

Buurvrouw José had een keer een heerlijke appeltaart gebakken voor de vrijwilligers. Dat inspireerde tot het zelf appeltaarten maken voor het bezoekers-

centrum. Het werd gewaardeerd: voor € 3,50 koffie met zelfgebakken appeltaart! Met dank aan de buurvrouw en andere vrijwilligers die het bakwerk voor het bezoekerscentrum hebben verzorgd.

In september hebben wij nog een goed bezochte Molendag kunnen houden. Het weer zat ook geweldig mee. Wij haalden de dorsmachine en een oude (niet zo milieuvriendelijke) stationaire motor

tevoorschijn. De dorsmachine wordt via een riem door die stationaire motor

aangedreven. Tenminste, als je de oude motor aan de praat krijgt. Met de nodige rookpluimen lukte dat ook nu weer.

HET WERK VAN ONZE VRIJWILLIGERS

Een belangrijk onderdeel van het vrijwilligerswerk wordt natuurlijk gedaan door de vrijwillig molenaars. De molen is elke week op zaterdag geopend, en in het vakantie seizoen op zaterdag en zondag. Met de toenemende bezoekersaantallen was de bezetting tijdens de openingsuren diverse keren erg krap. Dat probleem moeten we komend jaar zien op te lossen. Begin dit jaar waren we ook bezorgd of we de groeiende belangstelling voor het gebruik van de Graansilo zouden kunnen bijbenen, zonder een te zwaar beroep op vrijwilligers te hoeven doen. Door corona, en daarmee het wegvallen van het gebruik van de Graansilo, pakte alles (helaas) anders uit dan verwacht. Dit neemt niet weg dat ook in de huidige opzet het beheer

van familiefeesten) is niet ineens gedaan.

Begin dit jaar is de ingang van de expositieruimte voorzien van een glazen wand. Dat maakt de entree een stuk aantrekkelijker. Ook komend jaar zullen de vrijwilligers weer het nodige timmer- en installatiewerk doen. Zo staat verbetering van de isolatie op het programma, en zal waarschijnlijk een kleine verbouwing van de bezoekers- en molenaarsruimte plaatsvinden. Tot nu toe werd die ruimte de koffiekamer genoemd, maar er wordt gesproken over een nieuwe naamgeving.

Het onkruidvrij houden van met name de bestrating is en blijft een lastig en arbeidsintensief karwei. Wij hebben dit jaar geëxperimenteerd met het gebruik van landbouwzout. Dat lijkt goed uit te pakken. Toch blijft er veel werk 'op de knietjes' over. Gazon maaien is in het seizoen natuurlijk ook een wekelijks terugkerend karwei. Ook het bijhouden van de heggen blijft de nodige vrijwilligersinzet vragen.

Dankzij onze schilders ziet het schilderwerk er patent uit. Zo nodig verwijderen ze een stuk rot hout en passen ze een nieuw stuk in.

Wij zijn blij dat we ook dit jaar weer nieuwe vrijwilligers mochten verwelkomen. Af en toe kunnen we nu over de aanhanger van een van de nieuwe vrijwilligers beschikken, zodat we bijvoorbeeld het maaiafval van de heg kunnen afvoeren.

Dan het onderhoud aan onze 1-cilinder 34 pk Ruston dieselmotor uit 1935, die de dieselmalerij via een stelsel van assen, houten tandwielen, stangen en riemen aandrijft.

Op onze website (www.venemansmolen.nl)

staat een filmpje dat laat zien hoe deze motor wordt gestart. Met dank aan onze voormalig scheepswerktuigkundige kunnen we dit mooie stuk erfgoed aan de praat houden. We moeten dat wel volledig op eigen kosten doen. Zo is de motor nu aan een nieuwe koppakking toe. Die zal speciaal gemaakt moeten worden uit 0,5 mm dik koper. Het is geen gangbare maat, en een hele plaat koper van die dikte kost een paar honderd euro. Maar het is alvast gelukt om een klein stukje koperen plaat van de juiste dikte te kopen; de volgende uitdaging is daar een passende koppakking uit te laten maken.

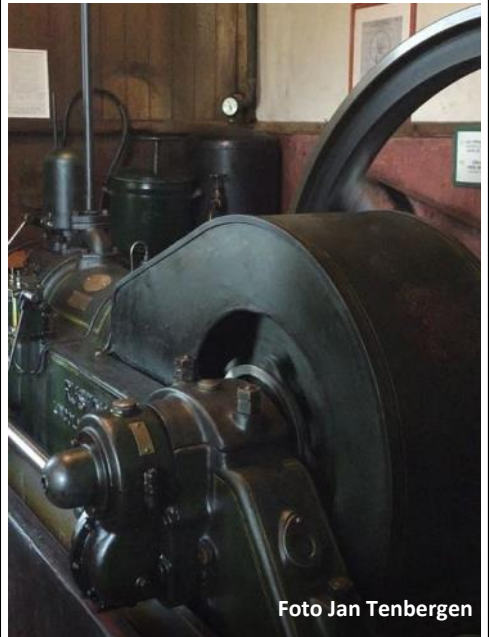

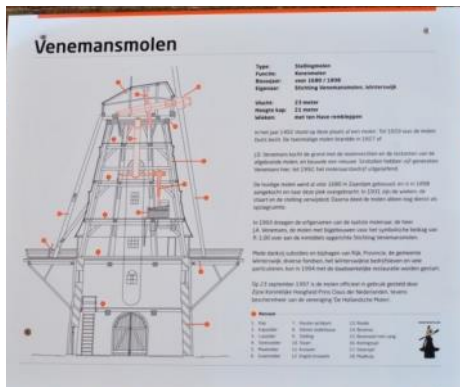
Foto Jan Tenbergen

Door de coronaperikelen zijn de vrijwilligers er dit jaar wat bekaaid vanaf gekomen. Doorgaans was er in januari een stamppotbuffet. Dit jaar hadden we alleen een nieuwjaarsbijeenkomst, omdat wij in september op het terrein van de molen een BBQ wilden organiseren voor de vrijwilligers van de Venemansmolen en die van de Erfgoed Klusbrigade. Maar toen eind augustus landelijk de coronacijfers toch

weer de verkeerde kant opgingen, hebben de Erfgoed Klusbrigade en wij gezamenlijk besloten de BBQ af te gelasten.

FINANCIËN IN 2020-2021

Doordat een belangrijke inkomstenbron, de Graansilo, grotendeels wegviel, zag het er somber uit. Gelukkig hebben wij gebruik kunnen maken van de landelijke regelingen om deze gedeefde inkomsten, althans ten dele, gecompenseerd te krijgen. Met de extra inkomsten uit bezoek en van donaties hebben we het nog redelijk kunnen rooien. Mede dankzij die donaties hebben wij het afgelopen jaar op het gebied van veiligheid de lang gekoesterde wens van een compressor voor het starten van de dieselmotor in vervulling kunnen laten gaan. Het oude drukvat dat voor het starten van de motor continu op 10 atmosfeer werd gehouden, en waarvan de veiligheid moeilijk te garanderen was, kon buiten werking worden gesteld. Ook hebben we het twintig jaar oude informatiebord op de molen zelf kunnen vervangen door een fris nieuw bord.

Komend jaar hopen we de donaties vooral in te kunnen zetten voor het aantrekkelijker maken van het bezoek aan de molen (het computerspelletje en een set molenstenen die met de hand aangedreven kan worden; zie elders in deze uitgave).

Ook in 2021 willen wij het bezoek aan de molen zo laagdrempelig mogelijk houden. Wij vragen geen entreeprijs, maar een vrijwillige bijdrage. Wij vinden dit een goede manier om de ontvangen gemeentelijke en rijkssubsidies om te zetten in een maatschappelijke bijdrage. Financieel lijkt dat ook voor ons het beste uit te pakken. Zonder deze subsidies, zonder de donaties, zonder de ondersteuning van veel lokale bedrijven, en vooral zonder de inzet van vele vrijwilligers zouden wij het niet kunnen redden. Wij zijn eenieder dan ook zeer erkentelijk voor de ontvangen bijdrage in geld, natura en in arbeid.

VOORUITBLIK NAAR 2021

2021 wordt voor de molen een jaar van investeren en een jaar van samenwerken. Ruim twintig jaar na de restauratie van de molen gaan wij onze reserves aanspreken om het molencomplex geheel toekomstbestendig te maken. Het gaat dan om het meefinancieren van de bouw van de loods voor de Erfgoed Klusbrigade, en later in het jaar om de investeringen in de energietransitie en de Ecotour.

ERFGOED
KLUS BRIGADE

Op het gebied van samenwerking zijn wij nu al erg blij met de Erfgoed Klusbrigade, en wat wij voor elkaar kunnen betekenen.

Bij de investeringen die wij doen ontvangen wij veel steun van lokale ondernemers die in dit project willen deelnemen. Er zijn al meer dan twintig deelnemende partijen! Alle betrokkenen zullen vermeld worden op een bouwboard bij de molen. Het ziet ernaar uit dat één bord niet genoeg is om iedereen voldoende recht te doen.

Wij gaan ons uiterste best doen om wat terug te doen voor alle partijen die ons helpen bij onze investeringen.

Aan de inkomstenkant zal de Erfgoed Klusbrigade een bijdrage gaan leveren in de vorm van huur.

En het gaat natuurlijk spannend worden hoe de coronaproblematiek zich gaat ontwikkelen. Zullen we wel of niet in staat zijn om de Graansilo volwaardig te openen om zo deze belangrijke inkomstenbron te herstellen? En zo niet – kunnen we dan wel of niet weer op compensatie vanuit het rijk rekenen, of moeten we onze reserves verder aanspreken?

Venemansmolen op de eco-toer (en op de Ecotour?)

U las het goed: wij gaan met diverse maatregelen op de eco-toer.

De molen wordt een voorbeeld van duurzaamheid.

Als onze eco-transitie grotendeels is volbracht, hopen wij dat de Venemansmolen opgenomen wordt in de Ecotours van Huls Duurzame Energie.

TOT SLOT

Het bestuur van de Venemansmolen hoopt u met deze nieuwsbrief weer een indruk te hebben gegeven van wat er afgelopen jaar is gedaan aan het molencomplex, hoe wij aan de middelen daarvoor komen, hoe uw bijdrage hierbij wordt ingezet, en wat er komend jaar gaat gebeuren met het molencomplex.

Wij streven ernaar de molen op diverse vlakken een belangrijkere rol te laten spelen in onze gemeente en in de Achterhoek.

De diverse bijdragen in arbeid, geld, en niet te vergeten in natura, stellen ons in staat dit te kunnen realiseren.

Nogmaals onze zeer hartelijke dank, want zonder u kunnen wij het geheel niet in stand houden.

Wij wensen u en de uwen prettige feestdagen en een gezond 2021.

Bestuur Venemansmolen